

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Andoni Arzallus Aristi

*Astigarraga,
Gipuzkoa
(1932)*

Aurkibidea

Biografia

Astigarragako Ergobia auzoan jaioa, Estanko etxean. Lau senidetan zaharrena, gurasoak bertakoak zituen. Etxean denda eta taberna zituzten, baita sagardotegia ere. Astigarragako eskola publikoan ibili zen, ondoren Hernanin egin zuen batxilergoa, fraide oblatuekin, eta Iruñera joan zen maisu mekaniko ikastera. Perito Industrial ere ikasi zuen, Donostian. Afrikan egon zen soldadu. Hainbat tokitan egin du lan, azken urteetan Xei altzari lantegian; anaia zen sortzaileetako bat. Donostian bizi da. Altzakoa du emaztea, eta elkarrizketan hura ere bazegoen. Besteak beste sagardogintzaz aritu da Andoni.

Zintak

ATG-030

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-03-04
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k):** Etxeberria, Eider

ATG-031

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-03-04
- **Iraupena:** 74 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

ATG-042

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2016-11-09
- **Iraupena:** 80 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Aita Rezola porlandegian lanean

- **Erref:** ATG-030/003
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:02:33. **Bukatu:** 00:04:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak

Laburpena:

Aitak Rezola porlandegian egiten zuen lan Añorgan eta bizikletaz joaten zen hara. Rezolako argindarra nondik lortzen zuten azaltzen du. Aita arduraduna zen Rezolan.

2. Amonari buruzko oso oroitzapen onak

- **Erref:** ATG-030/005
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:05:05. **Bukatu:** 00:06:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Amonaren oso oroitzapen onak ditu: beraiekin bizi zen eta Andonik 16 urte zituela hil zen. Amonak barazkiak jateko ohitura zuen, baina etxeko gainerakoek ez.

Transkripzioa

- Ze oroitzapen dakazu amonana?
- Oso ona, oso ona. Nik amona ezautu nun urte askon ez, esango dizut ba, nik hamasei bat urte nittula hil zan amona; ni ordun Pamplonan estudiantzen ai nintzan.
- Amona bat?
- Amona bat, bai, aittan aldeko... Ez, aman aldeko amona, etxeko amona. Beste amona banun, beste etxe batian. Hamasei urte nittula hil zan, ta ordun ni goatzen naiz gauza kuriosua: oain berdura asko jan bihar dala esaten da, ta ordun gure etxian harek bakarrik jaten zun berdura. Eltze txiki batian bere berdura jartzen zun harek, edadiak agintzen ziyon, eta harek bakarrik jaten zun; gaiñekok ez genun iñok berdurik jaten, iñork ez zun, ez zan ordun berdurik jaten. Basarritan [...] behintzat. Kalia Ergobi aldian, Astigarraga aldian baratza asko zian, baratza asko zan, ta berdura asko ekartzen zan Donostia, ta Donostian jaten zuen berdura. Astigarragan berdura gutxi jaten zan.

3. Iruñean egin zituen mekaniko izateko ikasketak

- **Erref:** ATG-030/006
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:06:03. **Bukatu:** 00:08:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Amona hil zenean, Andoni Iruñean zegoen, han ikasi baitzuen mekanika. 250 ikasle ziren han eta hainbat lanbide ikasteko aukera zegoen. Ikastetxe pribatua zen hura. Handik mekaniko-maisu tituluarekin atera zen.

4. Olaztiko porlandegian lanean

- **Erref:** ATG-030/007
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:08:56. **Bukatu:** 00:09:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Nafarroako lantegiak » Sakanako lantegiak

Laburpena:

Iruñean mekaniko-ikasketak bukatu bezain laster, lanerako deitu zioten Olaztiko porlandegitik. Han lanean zebilela, labe berri bat ekarri zuten Danimarkatik porlana egiteko, eta Danimarkako ingeniariari laguntzen aritu zen Andoni. Urtebete eman zuen han.

5. Industri peritu izateko ikasketak Donostian

- **Erref:** ATG-030/008
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:09:56. **Bukatu:** 00:11:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Industri peritu izateko ikasketak egitera joan zen Donostiara; 5 urteko ikasketak izan ziren haiek.

6. Ikasi bitartean soldadutza egin behar

- **Erref:** ATG-030/009
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:11:33. **Bukatu:** 00:12:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Industri peritu izateko ikasketak egiten zebilela, soldadutzara joan behar izan zuen Afrikara. Handik itzuli zenean, ikasten jarraitu zuen; eta bukatutakoan, lanean hasi zen.</p>

7. Fabrika txiki bat sortu zutenekoa

- **Erref:** ATG-030/010
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:12:40. **Bukatu:** 00:15:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria

Laburpena:

Industri peritu ikasketak egin ostean, Lesakara joan zen lanera. Handik Elorriora joan zen eta fabrika txiki bat sortu zuten: material berri batekin hasi ziren lanean eta hainbat sarraila-lantegirekin izan zuten harremana. Material berri haren ezaugarriak aipatzen ditu.

8. Anaiarekin lanera Ergobira

- **Erref:** ATG-030/011
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:15:04. **Bukatu:** 00:16:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Altzarigintza

Laburpena:

Anaiak lantegi bat sortu zuen Ergobin, eta harekin hasi zen orduan lanean, Elorrioko lantegia utzita. Lantegiaren izena zergatik aukeratu zuten azaltzen du.

Transkripzioa

- Ta geo utzi gendun zeatikan beste lantoki bat sortu zun nere anayak, Ergobin sortu zun, sortu zun ze gero... Hau ezautuko dezu akaso, mueble, sukaldeko altzairak, Xey izena dutenak. Ba horko sortzaillak gu gea. Bai, nere anaya hasi zan, oain hilda dao.
- Ta anaiak eta...?
- Bai, bai, anayak hua hasi zan beste lau soziyokin. Horrek historiya bazun, Xey, Sei izena jarri ziyoten sei lagun juntatu zian hoi fabrika hoi antolatzeko, eta "bueno ba sei jarriko zioguk izena"; eta geo bat atzea bota zan ta bost geatu zian, bost. Baiña sei izena hortatik dator. Ta gure anaya zan sortzaille. Hori sortu zun Ergobin ba sagardotegi batian, hoi sortu zan fabrika hoi, nola izaten dian gauzak, bai. Hoi milla beatzi ta hirurogeita bigarrenian o hirugarrenian o hola sortu zan.
- Ta handik aurrera zu han ibili ziñan lanian?
- Ba ni hirurogeita bosgarren urtian ni ekarriazi niñun, ni teknikua nintzan orduako eta [...] "bueno, tekniko bat'e bihar dit ba nik hemen", eta ordun sartu nintzan hor, ta ya jublatu arte hor lana in det. Ergobin denbora askuan, hor fabrika berriya in gendun Ergobin, oain'e hor do; eta geo hortikan jun giñan Oikiña. Oikiña ez dakit ezautuko dezun.
- Bai.
- Hori dana hantxe do oaindik fabrika. Eta jublatu arte hantxe, nere lantokiya hoi izandu da.

9. Eskolarik ez zenean, etxeko sagardotegian laguntzen

- **Erref:** ATG-030/013

- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:17:13. **Bukatu:** 00:20:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Andonik Astigarragako eskolan ikasi zuen 15 urte zituen arte; eskolara joan behar ez zuenean, etxeko sagardotegian aritzen zen laguntzen. Orduan sagardoa nola zerbitzatzen zen azaltzen du. Sagardotegian etxetik edo tabernatik ekartzen zuten bezeroek jatekoa, bertan ez baitzen ematen otordurik.

10. Ogia falta zeneko janaria

- **Erref:** ATG-030/015
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:23:41. **Bukatu:** 00:24:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Lehen arto asko landatzen zen eta animalientzat izaten zen. Gaztetan, ogi falta ezagutu zuten, eta talo asko jan behar izan zuten. Garai batean, okindegietan arto-irinarekin egindako opilak saltzen zituzten ogiaren ordeaz.

11. Baserriko jeneroa eramateko saskiak

- **Erref:** ATG-030/017
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 00:26:04. **Bukatu:** 00:29:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Arbia ganaduarentzat egiten zuten: 6 behi eta txekorren bat izaten zuten beraiek baserrian. Esnea eta barazkiak saldu egiten zituzten. Lehengusua joaten zen jeneroa Bretxan saltzera; karga hura nola eramaten zen azaltzen du. Saskigileak lehen garrantzitsuak ziren, saski asko erabiltzen zirelako.

12. Saski motak

- **Erref:** ATG-030/018
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:29:22. **Bukatu:** 00:31:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Hainbat saski mota deskribatzen ditu.

13. Txerria hiltzeko prozesua

- **Erref:** ATG-030/019
- **Iraupena:** 0:03:29. **Hasi:** 00:31:02. **Bukatu:** 00:34:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Behiak, astoa, txekorra, txerriak, oiloak, untxiak... denetik zeukaten etxean. Txerria etxean hiltzen zuten; txerria hil eta hesteak garbitu arteko prozesua nola izaten zen azaltzen du.

14. Odolkiak egiteko prozesua

- **Erref:** ATG-030/020
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:34:31. **Bukatu:** 00:36:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Txerriaren hesteak garbitzean, odolkiak egiten zituzten. Prozesua nola izaten zen azaltzen du.

15. Txerrikia kontserbatzeko modua

- **Erref:** ATG-030/022
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:39:08. **Bukatu:** 00:40:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Txerrikia ondo kontserbatzeko, gatzetan sartzen zuten.

16. Arrautzak erostera Tolosara

- **Erref:** ATG-030/024
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:41:17. **Bukatu:** 00:43:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Ama Tolosako feriara joaten zen larunbatero eta handik ekartzen zituen arrautzak, bai etxerako, bai tabernarako. Ama trenez joaten zen; arrautza-saltzailea Ezkurrakoa zen eta autobusez joaten zen Tolosara. Arrautza dozenak kontatu egiten ziren saltzeko. Arrautzak belar artean eramaten zituzten.

17. Tabernako janaria

- **Erref:** ATG-030/025
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:43:20. **Bukatu:** 00:45:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Ama ibiltzen zen sukaldean etxean. Lehen tabernan tortilla eta bakailaoa jaten zen gehienbat. Horrez gain, beste zer janari jaten zituzten azaltzen du. Arrain-saltzaileak Astigarragara etortzen ziren.

18. Tabernako edariak

- **Erref:** ATG-030/026
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:45:42. **Bukatu:** 00:47:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Tabernan ardoa eta sagardoa edaten ziren gehienbat. Gabonetan edari bereziak edaten ziren. Gainerakoan, pattarra, anisa eta uxuala ere edaten ziren, besteak beste.

19. Tabernaz gain, denda ere bai

- **Erref:** ATG-030/027
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:47:05. **Bukatu:** 00:48:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Tabernatan normalean emakumeak ez ziren sartzen; beraien tabernan, ordea, janaria saltzen zutenez, hartara sartzen ziren. Dendan denetik saltzen zuten: alpargatak, janaria...

20. Bota iltzedunak eta pneumatikozko abarkak

- **Erref:** ATG-030/028
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:48:19. **Bukatu:** 00:49:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Lehen erabiltzen zituzten botek iltzeak izaten zituzten zolan. Abarkak

larruzkoak izaten ziren normalean, baina baziren batzuk pneumatikoz egindakoak ere.

Transkripzioa

- Bota asko ibiltzen zan.
- Katiuskak?
- Katiuskak geroxeo hasi zian, bai, baiño botak. Guk gazte denboran botak ibiltzen genittun azpin iltziakin, iltziak, iltziak, baiño perratokiko iltziak. Perratokiko iltziak oso espezialak dia. Perratoki, behiyak perratzeke, badakizu behiya perratzia zer dan?
- Bai, bai.
- E? Perrak jartzia? Ba perrak lotzeko behiyai, ba ibiltzen zian iltziak espezialak, oso... oso mutur zorrotz luze luziak eta buruba izaten zuen kuadratura izaten zuen; ta halako iltziakin jositako botak ibiltzen giñun, gehiyo aguantatzeko botak: bota lodik, zakarrak...
- Neumatikoakin indako zola,ala...?
- Abarkak? Ez, ez, ez, ez, larruzkuak, larruzkuak zian ordun ibiltzen zianak. Ibiltzen bazian abarkak neumatiko puskakin indakuak e? Bazian, baiño... bai, ibiltzen zian, baiño ez hainbeste. Beste abarka normala ibiltzen zan, gomazko abarka.

21. Upelen tamaina eta haiek nola bete eta hustu

- **Erref:** ATG-030/030
- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 00:50:08. **Bukatu:** 00:53:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagardotegian 22 upel zeuzkaten, baina upel txikiak ziren oraingoan aldean. Astigarragan Martin Berrondok egiten zuen sagardo gehien garai hartan; sagardoa Ergobitik Donostiara nola eramaten zuen azaltzen du. Lehen upelak nola betetzen zituzten azaltzen du.

22. Upelak nondik eta nolakoak

- **Erref:** ATG-030/031
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:53:41. **Bukatu:** 00:55:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Upelak egiten zituen arotzak hainbat lekutan zeuden: Ergobin, Martutenen... Gerora, Asturiastik hasi ziren ekartzen upelak. Upel gehienak egiteko haritza erabiltzen zen lehen.

23. Upelak garbitzen

- **Erref:** ATG-030/032
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:55:20. **Bukatu:** 00:57:13

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Upelak ondo mantentzeko, garbitu eta itxita edukitzen zituzten. Upelak nola garbitzen zituzten azaltzen du.

24. Astigarragako etxeetara ura iritsi zenekoa

- **Erref:** ATG-030/035
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:58:19. **Bukatu:** 00:59:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Argindarra eta ura beti ezagutu izan ditu Astigarragan. Ameriketatik Joakin Maiz etorri omen zen Astigarragara eta hark emandako diruari esker jarri omen zen ura etxeetara eramateko sistema.

Transkripzioa

- Guk zorionez argindarra ta ura korrientia ezautu deu Astigarragan.
- Beti ezautu dezu zuk ura ta arigya?
- Bai, bai, bai. Esaten due Astigarragan etorri zala amerikano bat, han famili bateko osaba o ez dakit zer zala, Joakin Maiz uste det zula izena, ta Astigarragan ein zun tuberiya sartu zun. Astigarragan ein zan depositua hantxe dao oaindikan, Astigarragan goiko aldian, eta hara ura etortzen zan Goiko Itturri gaiñea. Eta harek in zun, haren dirubakin ein emen zan Astigarragako [...].

25. Ganadua eta herritarrak kale berean aurrera eta atzera

- **Erref:** ATG-030/037
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:59:14. **Bukatu:** 01:01:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Ergobi lehen nolakoa zen azaltzen du: ganadua libre uzten zuten eta askara joaten zen ura edatera; bidean simaurra uzten zuten eta gero jendea handik igarotzen zen asko inporta gabe. Baserri inguruan alpargatak erabiltzen zituzten; baina Donostiara eta elizara joateko, zapatak.

26. Erdara nesken bitartez ikasi zuten

- **Erref:** ATG-030/039
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 01:02:58. **Bukatu:** 01:04:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>Txikitan maistra eduki zuten; baina gerora, mutilak bakarrik jarri zituztenean, maisua izan zuten. Erdaraz ikasten zuten, nahiz eta erdaraz hasieran hitzik jakin ez. Mutilek nesken bitartez ikasi zuten erdaraz egiten.</p>

Transkripzioa

- Zuek zer zenuten maistra ala maixua?
- Nik txikitan maistra. Alkarrekin neska-mutillak ibiltzen giñanian maistra gendun. Donostitik etortzen zan, doña Pura, akordatzen naiz. Eta gero, geo beste haundita sartzian, gora jutian neskak o mutillak bakarrik eta neskak bakarrik, ordun maixua gendun.
- Nola zun izena?
- Don Saturnino Irisarri. Irisarri. Goizutako o Leitzakua uste det zala, bai, gaizki ez banao.
- Baiña garai hartan euskeraz ez zenuten ingo.
- Ez, harek ez zakin euskeraz, guk bai, guk erdera ez genun itten, eske ez genakigun ta, ez genakigun.
- Eta eskolan euskeraz hitz egin ezkerro.
- Ez genun [...] izan, nik dakidala, hoi askotan entzun det zenbait tokitan izandu zituztela eragozpenak eta zea, baiño guk euskeraz hitz eitteko ez gendun problemik izan behin'e. Guk erderaz ikasi genun neskan bitartez. Gu baiño leno hasi zian neskak juten Hernania dantzara ta, Hernanin erderaz asko itten zan ordun, Hernani ya herri industrialak zan, eta herri industrialak beti erderaz lenago ikasi dute industri gabeko herrik baiño. Hoi Gipuzkoa guztin ta Bizkai guztin. Ba ordun neska gaztiak juten zian dantza, gu baiño azkarro juten zian, gu hola ibiltzen giñan, gu asto koskorrak. Eta haik Hernanin ikasten zuen erderaz eta guri erakustea. Guk neskan bitartez ikasi genun aurreneko erdera, ikasi genun, bai. Gu baiño azkarrok zian neskak, beti bezela.

27. Estankoa etxea

- **Erref:** ATG-042/002
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:01:19. **Bukatu:** 00:02:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:

Estankoa etxean bazen estankoa, taberna, denda... Zer saltzen zuten kontatzen du.

28. Txalaparta mantendu zuten familiak

- **Erref:** ATG-042/004
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 00:03:45. **Bukatu:** 00:06:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagardo lanak bukatutakoan txalaparta jotzen zen. Berak ez du ezagutu. Txalaparta mantendu zuten bi familien berri ematen du.

29. Sagardotegian kupel txikiak

- **Erref:** ATG-042/005
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:06:54. **Bukatu:** 00:08:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Etxeko sagardotegian kupel txikiak egoten ziren lehen eta lurra egurrezkoa zeukaten.

30. Sagardotegiko menua

- **Erref:** ATG-042/007
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 00:10:23. **Bukatu:** 00:13:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Ergobin zortzi sagardotegi zeuden. Bere amak enkarguz prestatzen zituen jatorduak tabernan, bakailaua eta tortila gehien bat. Txuleta gutxi jaten zen. Sardin zaharrak amak nola prestatzen zituen kontatzen du.

31. Donostiatik Ergobira

- **Erref:** ATG-042/008
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:13:46. **Bukatu:** 00:15:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Donostiatik jende asko joaten zen Ergobiraino sagardotegira, tranbiaz edo autobusez. Upelak hasi eta bukatu egiten ziren txotxean salduta.

32. Ergobiko plazan behiak

- **Erref:** ATG-042/009
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:15:45. **Bukatu:** 00:17:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Ergobin etxeak ez dira asko aldatu. Erdiak baserriak ziren. Denetara 80-90 behi inguru izango ziren eta plazara joaten ziren ura edatera.

33. Edalontziak nola garbitzen zituzten

- **Erref:** ATG-042/010
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:17:17. **Bukatu:** 00:18:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Sagardotegian edalontziak nola garbitzen zituzten kontatzen du.

34. Campion sagardozalea

- **Erref:** ATG-042/011
- **Iraupena:** 0:03:14. **Hasi:** 00:18:16. **Bukatu:** 00:21:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Neskatxak izaten ziren sagardoa zerbitzen. Hotz handia egiten zuen sagardotegietan. Arturo Campion sarritan joaten omen zen Gartziategira. Oinez, tranbian eta autobusez etortzen ziren bezeroak.

35. Txirritaren kontuak

- **Erref:** ATG-042/013
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:24:20. **Bukatu:** 00:26:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Ez dauka gogoan mozkortuta inor beraien etxean lotan geratu izana. Goizean bederatzietan irekitzen zen eta gauetz hamarrak aldera ixten zen. Txirritagatik kontatzen zuten arropak ekartzen zizkietela etxetik aldatzeko.

36. Bertsoak eta apustuak

- **Erref:** ATG-042/014
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:26:08. **Bukatu:** 00:28:24

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

Bertsotan eta kantari aritzen ziren gazteak Ergobin. Bertsoa eta apustua izaten ziren haien ohiko jardunak. Astigarragan bazen bertsolari bat, Inaxio Berasarte. Bertsolari ezagunak festetan etortzen ziren. Bertako jendea berehala hasten zen bertsotan.

37. Ergobiko sagardotegiak

- **Erref:** ATG-042/015
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:28:24. **Bukatu:** 00:29:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:

Ergobiko auzuneko sagardotegiak izendatzen ditu: Pagua, Otaño, Krixpin Lete, Ajuria, Ramon Isasa, Herrero, Bereziartua eta Alberro.

38. Sagardoa Donostiako elkarteetara

- **Erref:** ATG-042/016
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:29:59. **Bukatu:** 00:32:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagasti asko izanda, sagardo asko egiten zen. Sagardoa botiletan sartu eta Donostiako elkarteetara saltzen zuten.

39. Sagardotarako botilak

- **Erref:** ATG-042/017
- **Iraupena:** 0:03:17. **Hasi:** 00:32:18. **Bukatu:** 00:35:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Makina txiki batekin botilak nola garbitzen zituzten azaltzen du. Botila hutsak ekarri egiten zituzten bezeroek. Sagardoarentzako botila bereziak egiten ziren. Botiletako ura farmazietan saltzen zuten lehen eta litrokoak zirenez, haiek ere sagardoz betetzen ziren. Haiek gutxitutakoan, txanpain botilak erabiltzen hasi ziren.

40. Sagardo denboraldia iragartzen

- **Erref:** ATG-042/018
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 00:35:35. **Bukatu:** 00:36:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Igandetako mezaren ostean, bandoa jotzen zuten, sagardoa batean eta bestean saltzen ari zirela esanez. "Se vende sidra" kartela jartzen zuten atean.

41. Sagardoa nola edaten zen

- **Erref:** ATG-042/019
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:36:16. **Bukatu:** 00:38:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Sagardoa kanilatik zerbitzen zen edalontzika. Txotxa probaketarako erabiltzen zuten. Upeletik sagardoa ez zen apurtzen, ezta edalontzia okertu ere; botilatik edaterakoan bai. Edalontzia bete egiten zen.

42. Sagardotegiak ixten eta berreskuratzen

- **Erref:** ATG-042/020
- **Iraupena:** 0:03:40. **Hasi:** 00:38:03. **Bukatu:** 00:41:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Gerra ondorenean, sagardotegiak ixten hasi ziren, jendeak ez baitzeukan dirurik. Sagastiak ere kendu egin zituzten. 50. hamarkadan berriz ere ekin zioten sagardogintzari. Anekdotak bat kontatzen du.

43. Galera eta karreto-barrika

- **Erref:** ATG-042/022
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:44:13. **Bukatu:** 00:46:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko tresnak
- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Astigarragatik Donostiara karreto-barrikan sagardoa eramaten zuten. Galera

izeneko gurdia deskribatzen du. Goizean goiz joan eta arratsaldean itzultzen ziren. Sagardo egin berria eramaten zuten, dolaretik atera berria.

44. Sagardoa eginda dagoela nola jakin

- **Erref:** ATG-042/023
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:46:59. **Bukatu:** 00:48:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagardoa eginda dagoen ala ez, usainean, aparrean eta kolorean nabaritzen zaio.

45. Txalaka sagarra nagusi

- **Erref:** ATG-042/024
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:48:08. **Bukatu:** 00:49:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagar-mota asko erabiltzen ziren sagardotarako. Sagardo-sagar nagusia txalaka da. Baserria ere bazegoen Ergobin izen berarekin. Sagar-mota batzuk izendatzen ditu. Denak nahasten zituzten sagardoa egiteko.

46. Sagarra noiz eta nola bildu

- **Erref:** ATG-042/025
- **Iraupena:** 0:04:01. **Hasi:** 00:49:53. **Bukatu:** 00:53:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Bazuten sagastia etxean eta denetariko sagarrak izaten zituzten. Santa Kurutze egunaren ostean, erori ahala batzen zuten sagarra, bere puntuan zegoela esan nahi baitzuen. Aurretik eroritakoak ez zuen balio izaten eta Santa Kurutze egunerako bildu egiten zituzten. Kizkia eta saskiarekin biltzen zituzten.

47. Herriko zestogileak

- **Erref:** ATG-042/026
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:53:54. **Bukatu:** 00:55:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Saskiak "xesteroak" egiten zituen, otargileak, Astigarragan bertan. Bestela, Hernaniko ferian eskuratzen zituzten. Herrian bertan zestogile bat zegoen, Beizamatik etorritakoa, eta bestea Kurutzetako ondoan egoten zen.

48. Etxekoa ez zen sagarra

- **Erref:** ATG-042/027
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:55:24. **Bukatu:** 00:57:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagarrak zakuetan sartzen zituzten. Beste baserri batzuetatik erosten zuten sagarra. Gurdietan ekartzen zieten. Inguru-ingurutik ekartzen zuten sagarra, urrutiagokoak ez zuela balio esaten baitzen. Geroago, Lesakatik eta Orio ingurutik ekartzen zuten sagarra.

49. Sagarraren prezioa

- **Erref:** ATG-042/028
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:57:43. **Bukatu:** 00:59:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagarraren prezioaren berri Hernaniko ferian izaten zuten. Baserrietara joaten ziren sagastiak ikustera eta tratua egitera. 50 kilo inguruko sei zakuk kargaosatzen zuten.

50. Sagardoa egiteko prozesua etapatxa

- **Erref:** ATG-042/029
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:59:18. **Bukatu:** 01:01:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagarrak hiru operazio egiten zituen: ganbarara igotzen zuten sagarra, matxakan jo eta dolarera erortzen zen. Hurrengo egunean biltzen zuten zukua. Prozesua azaltzen du. Patxa ganaduarentzat izaten zen eta patxulora botatzen zuten. Ondo zapaltzen zuten (haizerik har ez zezan) eta gatz pixkat botatzen zioten.

51. Barrikotea

- **Erref:** ATG-042/030
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 01:01:41. **Bukatu:** 01:02:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Barrikotea: aurreneko sagardoa barrika txiki batean jartzen zuten eta 20-25 egunen buruan edateko moduan egoten zen.

52. Sagardoari eragiten dioten faktoreak

- **Erref:** ATG-042/031
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 01:02:34. **Bukatu:** 01:04:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia
- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Lau hilabete inguru behar izaten zuen sagardoak. Negu beroa edo hotza joan, aldea egoten zen. Upelen gainera igo eta belarria jarrita, irakiten zebilen edo ez nabaritzen zuten. Ilargiak zerikusia izaten du; azalpena ematen du.

53. Lehengo sagardoaren ezaugarriak

- **Erref:** ATG-042/033
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 01:05:44. **Bukatu:** 01:08:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Lehen sagardoak oso desberdinak ateratzen ziren upel batekoak edo bestekoak izanda eta zaila izaten zen zuzentzen. Goikoetxeko sagardoak fama handia zuen. Orain baino garratzagoak eta biziagoak izaten omen ziren sagardoak.

54. Sagardoaren zergak

- **Erref:** ATG-042/034
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 01:08:24. **Bukatu:** 01:11:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagastiak non zeuden aipatzen du. Donostiak Astigarraga bereganatu zuenean, zerga jarri zioten ardoari. Sagardoagatik udal-zerga ordaintzen zuten, egindako litroen arabera.

55. Upelgileak

- **Erref:** ATG-042/035
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 01:11:01. **Bukatu:** 01:12:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Joxe Miguel Lete upelgilea zen. Gurdiak ere egiten zituen. Gartziategiko Joxe Marik etxerako upelak berak egiten zituen, baita etxeko tresna guztiak ere.

56. Upelgintza

- **Erref:** ATG-042/038
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 01:14:12. **Bukatu:** 01:16:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Etxeko upelak betidanik ezagutu ditu. Aitak izan zuen kapritxo bat: gereziondoaren egurrarekin upel bat egin zuen, bi mila litro ingurukoa eta bestea sagarrondoaren egurrarekin. Upelak nola egin zituen kontatzen du. Martutenen bazen Lakatxa izeneko beste upelgile bat.

57. Upelen mantenua

- **Erref:** ATG-042/039
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 01:16:19. **Bukatu:** 01:18:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Upelak ondo mantentzeko hustu egiten zituzten, leihoak ondo lotuta. Urarekin eta erratzarekin garbitzen zuten barrutik. Gero lehortzen uzten zuten eta ondoren seboarekin tarteak pasatzen zituzten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-02-28

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com